

מדינת ישראל

משרד החינוך

האגף הבכיר לביטחון, בטיחות ושע"ח

דגשים לרשות המקומית לקראת מפעלי הקיץ - תשע"ג

כתב: רותם זהבי – ממונה בטיחות ארצי

הנחיות ביטחון ובטיחות מערכתיות לקראת מפעלי הקיץ - קייטנות ומחנות

כללי

1. **מפעלי הקייטנות ומחנות קיץ:** מפעל הקייטנות במהלך הקיץ הולך ומתפתח בשנים האחרונות במדינת ישראל, מפעלים מגוונים של קייטנות שמטרתם להעסיק ילדים בכל הגילאים במהלך חופשת הקיץ, הולך ומשגשג ברשויות המקומיות, במתנ"סים ועל ידי גופים פרטיים. יחד עם זאת, אנו רואים כי **התודעה בחברה ובקהילה בכל הנוגע לביטחונם ושלומם של הילדים** הולכת וגוברת. לאור זאת, אנו מזהים כי הדרישות לביטחות הילדים הפכה לאחת מאמות המידה הבסיסיות שהציבור לא מוכן להתפשר עליהם, יותר מכך, הוא מקפיד עליה ורואה בה כאמת מידה לאיכות הפעילות.
2. **מנהלי קייטנות וותיקים וחדשים:** בשוק הפרוע¹ של ניהול קייטנות ישנם מנהלי קייטנות שצברו הרבה ניסיון ומנהלים באופן מקצועי מאוד את הקייטנה. אלו מקפידים על ביטחון בטיחות, תברואה וכל הנחיות החוק והוראות משרד החינוך להפעלת קייטנות. לעומתם, ישנם כאלו צעירים חדשים ואחרים שמנסים את דרכם לראשונה וכאלו שאינם מקפידים ואינם מבינים את דרישות החוק. יש להתייחס באופן מובחן ובהתאם לאלו ולאלו.
3. **משמעותה של אחריות מנהל הקייטנה לביטחות הילדים:** האחריות של מנהל הקייטנה היא עצומה, וכאשר הפעילות הופכת המונית השליטה והניהול הופך מורכב ומסובך מאוד. תארו לכם פארק מים שבאים אליו 2000 ילדים מכיתה א' ועד כיתה ו' לבילוי של 4 שעות. תארו לכם 40 אוטובוסים מלאים המגיעים לאותו פארק מים ומורידים 2000 ילדים שזורמים אל פארק המים הטומן בחובו סיכונים כה רבים והילדים כל שהם מבקשים הוא פורקן ושובבות. כל שהם מבקשים הוא ההפך ממשמעת ציות וזהירות. איזה משימה קשה וסבוכה זו למנהל קייטנה.
4. **מדריך בקייטנה:** הציפייה לאחריות אינה רק ממנהל הקייטנה, גם מדריך בקייטנה אמור להבין את האחריות העצומה המוטלת עליו, ציפייה זו אמורה לעבור אליו בכל תהליך

¹ פרוע- כאן כוונתי הייתה כי כל אדם אשר מעוניין לנהל קייטנה רשאי לעשות זאת. גם אלו אשר אינם מבינים את האחריות והסיכונים הרבים שטמונים בפעילות זו, גם כאלו אשר אינם מתאימים לנהל פעילות חינוכית והדרכתית מקצועית רגישה כל כך יכולים לבקש לנהל קייטנה.

מדינת ישראל

משרד החינוך

האגף הבכיר לביטחון, בטיחות ושע"ח

ההכנות עד פתיחתה של הקייטנה. אין מדובר במדריך נחמד שבא לשעשע ילדים למספר ימים, מדובר באדם בוגר בעל כישורים ויכולות שנדרש לנהל פעילות ילדים שיש בה פעילות ערכית, פעילות חווייתית והבנה לגבי המשמעות והסיכונים הכרוכים בהם.

5. **נקודות החולשה והתורפה בקייטנה:** נקודות התורפה שאנו מזהים בניהול קייטנה הם: סגל הדרכה צעיר ולא מנוסה, חוסר היכרות של המדריכים עם הילדים, קיום פעילויות שיש בהם סיכון רב כמו בריכה, טיולים, פעילויות ספורט ואתגר הטומנות בחובן סיכונים רבים.

6. **חוק הקייטנות וחוזר מנכ"ל של משרד החינוך:** תפקידו של חוק הקייטנות וחוזר מנכ"ל לעניין זה, באים לשמור על אמות מידה ראויות בתחומי ביטחון, בטיחות, תברואה, ותכנים חינוכיים לקיום הקייטנות. הפיקוח של הקייטנות במחוז של משרד החינוך ומחלקת רישוי עסקים ברשות המקומית יחד עם אנשי מטה ובעלי מקצוע נוספים רבים, מהווים כלים למימוש חוק זה ומהווים את המנוף המרכזי לאכוף ולדאוג שילדי ישראל היוצאים לחופשת הקיץ, ייהנו מהקייטנות ויחזרו בשלום הביתה.

7. עיקרי הדגשים בקייטנות

- א. עליה וירידה של ילדים קטנים מהסעות וחציית כבישים לבד ללא ליווי,
- ב. קרבה וגישה ישירה של ילדים לכביש סואן
- ג. מתקני משחק וספורט לקויים, לא מטופלים ולא מתוחזקים כנדרש
- ד. דלתות שאינן מוגנות כנדרש עלולות לפגוע ולמחוץ את אצבעות הילדים
- ה. מדרגות ללא מעקות
- ו. מתקנים סניטרים שאינם מתוחזקים ואינם עומדים בדרישות משרד הבריאות
- ז. משחקים מסוכנים שלא נעשתה חשיבה בטיחותית לגביהם, ולא נשקלו ונותחו הסיכונים בהם (סיפור משחק המרשמלו)²
- ח. שימוש בכלי עבודה במסגרת פעילות אומנות ויצירה שיש בהם חומרים ואביזרים מסוכנים כמו סכינים, חומרים כימיים וכדומה.
- ט. פעילות אתגרית שיש בה סיכון רב כמו טיפוס וגלישה, שייט בנחלים, גלישה בים, רכיבה על אופניים, מתקנים מתנפחים ועוד.

² **משחק המרשמלו:** משחק המרשמלו הוא משחק שהתבצע במהלך פעילות תלמידים שבו מדריכים צעירים המציאו משחק שבו הם מותחים חבל בין שני עצים, מלבישים על החבל מרשמלו, והילדים צריכים לקפוץ ולתפוס את המרשמלו מהחבל. הילדים קפצו עד שאחד הילדים נתפשו שיניו בחבל והוא נפגע קשה בלסת. כמובן שמשחק זה לא עבר שום בקרה והערכת סיכונים ובטיחות נדרשת.

מדינת ישראל
משרד החינוך
האגף הבכיר לביטחון, בטיחות ושע"ח

- י. פעילות רחצה בבריכה, בים, בפארק מים
- יא. פעילות בשמש החמה של ימות הקיץ שעלולה להביא להתייבשות ותשישות.

8. תפקידה של הרשות המקומית בתחום הבטיחות בקייטנה
(מחלקת רישוי עסקים או מנהלי יחידות נוער ברשויות)

- א. **לוודא כי קיימת בדיקת בטיחות למבנים ולשטח הקייטנה:** הרשות המקומית תדאג שמבנה ושטח הקייטנה ומתקני הספורט שלה נבדקו ויש טופס חתום המעיד כי יועץ בטיחות עבר על המקום והמתקנים עומדים בדרישות המחייבות. מדובר במקומות שבהם ישנם מתקני ספורט, מתקני משחק, אולמות, בריכות וכדומה.³
- ב. **השתלמות לרכז הקייטנה במשרד החינוך:** לדאוג שמנהל הקייטנה עבר השתלמות של משרד החינוך וקיבל אישור קייטנה כנדרש (השתלמות 8 שעות).
- ג. **הכשרה פנימית למדריכי הקייטנה לקראת פתיחת הקייטנה:** לדאוג כי במסגרת ההכנות לקייטנה תבוצע על ידי מנהל הקייטנה הכנת סגל שתכלול 11 שעות לכלל המדריכים.
- ד. **קיים חוזר מנכ"ל קייטנות מעודכן בקייטנה ועובדים על פיו:** יש לוודא כי למנהל הקייטנה חוזר מנכ"ל לקייטנות של המשרד החינוך והוא פעול בהתאם להנחיות החוזר לפעילויות מים חוויה, אתגר וספורט, רכיבה על בעלי חיים, שייט וגלישה בהתאם להנחיות משרד החינוך.

חוזרי מנכ"ל:

מאגר חוזרי מנכ"ל (ניתן למצוא בו חומרים לקייטנות למחנות, עדכונים ופעילויות נוספות):

[/http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Owl/Hebrew/Nehalim/Hozrim](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Owl/Hebrew/Nehalim/Hozrim)

בטיחות - [/http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Bitachon/ChozreyMankal/Betichut](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Bitachon/ChozreyMankal/Betichut)

ביטחון - [/http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Bitachon/ChozreyMankal/Bitachon](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Bitachon/ChozreyMankal/Bitachon)

- ה. **קיים רכז בטיחות בריאות ותברואה בקייטנה:** בקייטנה קיים נושא תפקיד שמרכז⁴ את כלל הפעולות הנוגעות לבטיחות, בריאות ותברואה. בין אלו נזכיר את ריכוז האישורים המחייבים לבטיחות, למתקני משחק וספורט, לבדיקות תברואה ובריאות, אישורים רפואיים מיוחדים, אישורים למפעילי מתקנים מתנפחים, ופעילויות אתגר וספורט שיש בהם הכנות בטיחות מיוחדות.

1. לקייטנה קיימים אישורים מחייבים:

- א. אישור המפקח על הקייטנות במחוז של משרד החינוך הכולל: אישור חינוכי, כוח אדם,

³ קייטנות במוסדות חינוך או במתקנים שמטופלים לאורך כל השנה: במקרים שבהם מוסדות חינוך או מבני ציבור מטופלים לאורך כל השנה, שאיש הבטיחות בודק וסוקר אותם והם מטופלים כהלכה, יש לקבל מאותו איש הבטיחות של הרשות אישור כי המבנה נבדק בתחילת השנה והוא נמצא בבקרה וטיפול שוטף ושאינו מפגעים המסכנים את הילדים.

⁴ בקייטנה שמתחת ל- 100 ילדים, מנהל הקייטנה יכול לבצע את תפקיד זה בעצמו.

מדינת ישראל

משרד החינוך

האגף הבכיר לביטחון, בטיחות ושע"ח

- ב. אישור משטרה בדבר העסקת מדריכים שאינם עברייני מין,
- ג. אישור ביטחוני של קב"ט הרשות,
- ד. אישור המפקח של משרד הבריאות (במידה וישנה הכנת מזון בקייטנה)